Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 18. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ВІВТОРОК, 31-го СІЧНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 31, 1956. No. 18. VOL. LXIII.

ПОСИЛЮЄТЬСЯ АКЦІЯ ЗА КАНДИДАТУРОЮ АЙЗЕНГАВЕРА

„НЮ ЙОРК ГЕРАЛД ТРІБЮН" В РЕДАКЦІЙНІЙ СТАТТІ НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ЗАКЛИКАЄ АЙЗЕНГАВЕРА КАНДИДУВАТИ; СЕНАТОР НОВЛЕНД НЕ ХОЧЕ БРАТИ УЧАСТИ В ПРАВИБОРАХ У НЮ ГЕМШІР

Ню Йорк, Н. Й. — Нюйоркський щоденник „Геральд Трібюн" надрукував на першій сторінці редакційну статтю, яка називається „До Президента", і в ній закликає Айзенгавера, щоб кандидував другий раз, бо на це існують дуже важливі причини. В цій статті пишеться про те, що „об'єктивна правда" дозволяє припускати, що Республіканська партія може програти вибори, якщо Айзенгавер не буде кандидувати. Ніхто не може рішати за президента, але Президент повинен знати, що інші думають про його кандидатуру, і це може допомогти йому рішитися в цій важливій справі. В цій статті згадується про стан здоров'я Президента, про його заяву, що він не є „незаступимою особою", про його вплив на мир у ЗДА і в світі, про його „середній шлях" в економічних справах і про те, що й Республіканська партія його потребує. „Жадний президент, ані інша приватна особа не може знати перед виборами, чи вона зможе пережити чотири роки на становищі президента", — пишеться про стан здоров'я в цій передовій. Президент слушно заявив, що він не є „незаступимою особою", але американський нарід має право домагатися, щоб Президент урядував впродовж вісьмох років у Вашингтоні і здійснив свою програму, якої не можна було виконати впродовж однієї президентури. Президент Айзенгавер має можливість і здібність об'єднувати американський нарід і дбати про мир у світі в цій атомовій добі. Свою поміркованою і двопартійною політикою Президент зменшував партійні непорозуміння і не допускав, щоб внутрішня американська політика входила в сліпий кут. Ця програма Президента ще не закінчена і якби восени вибрано демократичного президента, то країна була б виславлена на велику небезпеку. В закінченні передовиці „Ню Йорк Геральд Трібюн" питається про те, що Президент вже давно був сказав, що справу його кандидатури мав би вирішити сам американський нарід. Нарід великою більшістю голосував за нього під час виборів в 1952 році. Тепер американський нарід також домагається, щоб Президент ще раз кандидував, бо недавні запити Інституту Ґаллупа ствердили в дні 25 грудня 1955 року, що 75 відсотків запитуваних схвалює політику Айзенгавера. „Наші всі надії і наші молитви йдуть в тому напрямку, що Ви, пане Президенте, не дасте себе відвести жадними арґументами від того, щоб прийняти заклик цього народу і всіх вільних людей в цілому світі, щоб ще раз кандидувати." У зв'язку з посиленою акцією республіканців, щоб Айзенгавер знову кандидував, стоїть і заява секретаря Вільяма Ф. Новленда, який сказав, що не буде брати участи в правиборах в Ню Гемшір, де виставлено Айзенгавера як республіканського кандидата. Новленд повторив свою заяву, що буде підтримувати Айзенгавера, якщо він рішиться кандидувати.

ЗДА не приступають до Міжнародної Організації Праці

Вашингтон. — Державний департамент не хоче приступити до конвенції, яка виступає проти використовування примусової праці для політичних і економічних цілей. Цю конвенцію запропонувала Міжнародна Організація Праці, але державний департамент не відповів досі на цей проєкт, бо шукає власного проєкту, як розв'язати цю справу. Державний секретар Джан Фостер Доллес заявив ще в 1953 році, що американський уряд не буде членом жадного договору про громадянські чи робітничі права. Уряд ЗДА не боїться цієї конвенції, бо він не користується примусовою працею. Демократичний сенатор Гюберт Г. Гомфрі вніс резолюцію, щоб уряд цієї країни перейняв провід в Міжнародній Організації Праці та допоміг їй ухвалити міжнародну конвенцію, яка ставила б поза законом примусову працю для політичних і економічних цілей. ЗДА досі не відповіли на пропозицію МОП, але СССР, проти якого звернена ця конвенція, мав відповісти прихильно, щоб такою відповіддю обдурювати світ.

11 осіб згинуло і 227 поранених в пожежі в Балтіморі

Балтімор, Мериленд. — Під час пожежі, яка вибухла в великій залі, в якій відбувалася церковна імпреза, — згинуло 11 осіб, а 227 осіб попарених. Пожежа вибухла в печі, і швидко поширювалася, внаслідок чого публіка в числі 1,200 осіб, почала в паніці втікати через єдині двері, які були відкриті і через вікна. Між вбитими було троє дітей і сім жінок. Гадають, що число жертв в людях може ще збільшитися. З великої залі залишився тільки попіл. Червоний Хрест приділив кров, потрібну для трансфузій пораненим, які лежать в місцевих шпиталях. — Лікарі ствердили, що багато осіб вмерло від удушення димом, бо на їх тілах не знайдено слідів попечення чи поранення.

В АМЕРИЦІ

● **Ветеран** першої і другої світових воєн емеритований генерал Джордж С. Кенні заявив, що, на його думку Совєти негайно почнуть загальну атаку на ЗДА, якщо тільки будуть переконані, що зможуть виграти війну. Ген. Кенні вважає, що Совєти вже мають досить атомових і водневих бомб для такої атаки.

● **Команда фльоти** повідомляє, що в найближчому часі буде випущено десять бальонів на висоту 24 миль, щоб вивчати космічні проміння. Ці бальони випустять із летунської бази Гудфеллов у Тексасі і на кожному бальоні буде по 150 фунтів наукових інструментів.

● **22-річний** Ніколас Олівієрі з Квінсу, Н. Й., прийшов до Промислового банку в Брукліні і заявив урядникові при вікні, що має револьвер і хоче грошей. Урядовець витягнув револьвер, і бандит кинувся втікати, але його зловили банкові працівники.

● **Пані Елизабет Гарнер** із Сутемптону, Лонґ Айленд, Н. Й., відзначила свої 100 народини в шпиталі, де вона лежить від 1950 року.

● **Американський скрипаль** Ісаак Стерн на запрошення совєтського уряду виїде цієї весни на гостинні виступи до СССР. Це буде перший американський інструментальний соліст від 1945 року, коли в СССР грав Єгуді Менугін.

● **Американська амбасадорка** в Італії Клер Бут Люс відвідала президента Айзенгавера, з яким обговорювала загальну ситуацію в тій країні. Після авдієнції вона заявила, що не порушувала проблем американської політики і не думає кандидувати на віце-президента ЗДА.

ДОБРУС ВИПУСТИВ ДРУГИЙ ТОМ „БІЛОЇ КНИГИ ЧОРНИХ ДІЛ КРЕМЛЮ"

КНИГУ ЗАРЕПРЕЗЕНТОВАНО З НАГОДИ 4-го З'ЇЗДУ; ПЕТРО ПАВЛОВИЧ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ню Йорк. — Демократичне Об'єднання Бувших Репресованих з-під Совєтів (ДОБРУС) відбуло тут з кінцем минулого тижня свій Четвертий З'їзд, при нагоді якого зарепрезентувало тількищо випущений другий том великої „Білої Книги Чорних Діл Кремлю", присвячений у першу чергу зорганізованому червоною Москвою великому голодові на Україні в рр. 1932-1933. Книга видана англійською мовою, має всіх 712 сторін та багато ілюстрацій в тексті і може вважатись одним з найбільших та документально найосновніших актів обвинувачення українського народу проти червоної Москви. Книгу зредаґувала Колеґія з С. О. Підгайним на чолі та В. І. Гришком і П. П. Павловичем у складі. Вступ до книги написав б. конґресмен Чарлз Керстен, свого часу голова конґресової комісії, яка досліджувала комуністичну агресію. Книга ця є без сумніву одним з основних вкладів у поширення правди про Україну, її терпіння та її змагання до волі і незалежности.

Четвертий З'їзд ДОБРУС'у, що був ювілейний, бо відбувся в п'ятиріччя існування організації, відбувся в готелі МекАлпін у Ню Йорку в суботу і неділю, 28 і 29-го січня. У З'їзді, яким проводила Президія з Ю. Степовим на чолі, взяло участь 54 повноправних делеґатів, що репрезентували 16 відділів цієї організації в різних місцевостях країни, та біля 100 гостей. На З'їзд наспіли численні привітання від американських і українських інституцій та осіб. Довший привіт був від губернатора стейту Ню Йорку Аверела Гарримана, як теж від голови Американської Федерації Праці і Конґресу Індустріяльних Організацій, Джорджа Міні, переданий його спеціяльним дорадником-висланником. Під час З'їзду обговорено, крім звітів Управи, ряд актуальних проблем організації на тлі теперішніх обставин та загальної ситуації. На закінчення З'їзду обрано нову Головну Управу, знову перевибираючи на її голову ред. Петра Павловича. До Головної Управи були обрані: Петро Павлович — голова, Петро Байбак і Микола Степаненко — заст. голови, Ніна Дмитренко — відповідальний секретар та Анатолій Гудовський, Валентин Новицький, Іван Мирошниченко, Степан Кулик, Володимир Олійник, Віра Павленко і Галина Вюн — члени Управи. До Контрольної Комісії були обрані: Сергій Лозовський, Сергій Євсевський і Микола Підруцький. Крім того обрано 25 членів Політичної Ради.

У рямках З'їзду, підготовою якого займався окремий комітет з п. Валентином Новицьким на чолі, відбувся в суботу ввечорі в тому ж готелі бенкет, в якому взяло участь 160 осіб. Товстмайстром був адв. Михайло Пізнак, а між приявними м. ін. були президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, українські православні Владики — Преосв. Митрополит Іоан і Архиєпископ Мстислав, голова УНС Дмитро Галичин та інші, а з чужих гостей був у першу чергу національно-китайський амбасадор д-р Тсіянг з дружиною. Усім названим представник ДОБРУС'у ред. Ю. Степовий вручив примірник „Білої книги Чорних Діл Кремлю". Після бенкету відбувся баль. З'їзд закінчено в неділю, 29-го січня.

ДЕСЯТИРІЧЧЯ КООПЕРАТИВИ КАРЕ

Вашингтон. — Організація КАРЕ відзначила тут минулої п'ятниці, 21-го січня в одному з місцевих готелів — десятиріччя свого існування Загальним Збором членів Дирекції і всіх працівників її місій у різних країнах. Організація КАРЕ (Cooperative for American Remittance to Everywhere), повстала в 1946 році з ціллю допомогти знищеним війною і відсталим країнам пересилкою харчів, одежі, як теж і різного господарського приладдя. Між членами-основниками кооперативи КАРЕ (а ними є виключно допомогові і гуманітарні організації) був теж наш Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, який і тепер має свойого заступника в дирекції КАРЕ в особі голови ЗУАДКомітету д-ра Володимира Ґалана. За десять років своєї праці КАРЕ дістала від американського громадянства — 200,000,000 долярів і всю цю суму передала у формі допомоги в харчах і одежі потребуючим людям в різних частинах нашої землі. КАРЕ має свої представництва, так зв. місії, в різних місцевостях усіх країн світу. ЗУАДК склав був, як член основник суму 2.500 дол. до КАРЕ, але вже 1951 року отримав зворот 2.400 долярів, а 100 дол. залишив, як членську вкладку. Тим часом від КАРЕ отримав ЗУАДК допомогу на суму 250,000 дол. для розподілу в країнах, де жили, чи живуть ще українці, як Німеччина, Австрія, Англія Голляндія, Бельгія, Італія, Франція, а навіть Югославія, Чехословаччина і Польща. Цей приділ допомоги для окремих організацій від КАРЕ походить із надвижки закуплених пакетів КАРЕ. — Після Загальних Ювілейних Зборів у Вашингтоні відбувся бенкет, в якому взяли участь представники уряду та амбасадори різних держав. Головним промовцем був делеґат ЗДА до Об'єднаних Націй, амбасадор Ладж. — ЗУАДКомітет репрезентував в цій ювілейній імпрезі КАРЕ д-р Володимир Ґалан. Він теж і використав цю нагоду, щоб переговорити питання допомоги українським втікачам у різних країнах. Головною проблемою є втікачі в тих країнах, в яких ЗУАДК не має своїх станиць. Д-р Ґалан склав із Управою КАРЕ умову про допомогу українцям на Далекому Сході, в таких країнах, як Корея, В'єтнам, Індія, Іран. Якщо б хтось із наших громадян мав рідних, чи приятелів в тих країнах, Управа ЗУАДКомітету просить подати їй про це, — щоб можна було їх включити у допомогу.

Український Театр з Филаделфії виставив п'єсу М. Понеділка в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої неділі, 29-го січня ввечорі, Український Театр з Филаделфії, виставив у великій залі Фешин Інституту п'єсу Миколи Понеділка: „А ми тую червону калину" у поставі Володимира Шашаровського та з участю: М. Степової-Карп'як, О. Рудакевича, Ю. Шашаровської, Хр. Озарків, М. Колиняк, Я. Пінот-Рудакевича, В. Карп'яка, Є. Левицького, . Шашаровського і М. Солтиса. Декорації приготовив Вол. Клех. Публіка, що в поважній частині заповнила велику залю, щиро вітала артистів і зокрема автора п'єси, що по закінченні виставки показався на сцені.

● **Населення столиці Перу,** Лімі, відчуло легкий землетрус, який не спричинив жадної ані матеріяльної втрати, ані жертв у людях.

ЗДА ВІДКИНУЛИ ПРОПОЗИЦІЮ СССР ПРО „ПАКТ ПРИЯЗНИ"

Вашингтон. — Президент Айзенгавер відповів уже на листа Булґаніна. Однаково повний текст листа Булґаніна, що його в минулу середу 25-го січня передав Президентові совєтський амбасадор Зарубін, як теж повну відповідь Президента, оприлюднено в часописах. Свою відповідь Президент переслав в останню суботу, 28-го січня ц. р., всупереч пресовим інформаціям, наче б американський уряд рішив стриматись від відповіді Булґанінові до часу наради з англійським прем'єром Іденом, який саме в понеділок 30-го січня мав прибути до Вашингтону. Однаково Ідена, як французький уряд поінформовано про листа Булґаніна. Той Булґанінового лист складається з двох частин: дуже великого вступу про сучасне міжнародне напруження і про потребу — на думку Совєтів — щоб у цій теперішній напруженій ситуації ЗДА й СССР заманіфестували свою миролюбність взаємним пактом приязни. У другій частині лист Булґаніна наводить повний текст такого пакту, схопленого в 4-ох точках. Совєтсько-американський пакт приязни обов'язував би, після його ратифікування законодатними палатами обох сторін впродовж 20 років. У своїй відповіді президент Айзенгавер звертає увагу, що теперішній чартер Об'єднаних Націй, який об'єднує всіх членів, не зумів перешкодити міжнародному напруженню. Президент висловлює свій сумнів, чи повторені більш-менше ті самі слова, які є в чартері ОН та „один почерк пера", зможуть змінити щось в міжнародній ситуації, яка може змінитись тільки ділами, а не словами. Конкретно, Президент, покликуючись на ті самі дві Женевські конференції з минулого року, про які згадує і Булґанін, пригадує істотні пропозиції Заходу про розв'язання найважливіших проблем, які про те стрінулись з совєтською відмовою. Президент повторює їх: об'єднання Німеччини на плятформі вільних виборів, прийняття Президентової пропозиції про летунську „інспекцію небесних просторів для виключення небезпеки несподіваного нападу, дозволення народам вибирати собі системи правління за власною вподобою без натиску та допущення вільної виміни книжок, часописів і ідей між Сходом і Заходом. Під цими двома останніми точками треба розуміти — пояснює відразу преса — звільнення сателітських держав від совєтської фактичної окупації та скасування залізної завіси. Свій лист Президент закінчує ще раз підкресленням, що для злаґіднення міжнародного напруження потрібні діла, а не слова та висловлює готовість завжди підтримати приязні міжнародні взаємини на базі таких діл. Своїм останнім реченням, в якому Президент висловлює бажання дістати дальший погляд Булґаніна на цю справу відмова Президента залишає — пояснює преса — відкриті двері для дальшої дискусії на цю тему.

Ґю Молле склав новий уряд Франції

Париж. — Ґю Молле, генеральний секретар соціялістичної партії, склав вже новий французький уряд, що має бути затверджений спершу президентом Коті, а потім дістати апробату від парляменту. Не підлягає сумніву, що той уряд дістане парляментарну більшість, якщо не при допомозі голосів від центро-правих партій, то від — комуністів. Віцепрем'єром 13-членного кабінету Молле є кол. прем'єр Мендес-Франс. Міністром закордонних справ є соціяліст Кристіян Піно, міністром для Альжиру — генерал Жорж Катру. Цей останній, 79-літній ґенерал, буде водночас генеральним резидентом Франції в Альжирі на місце Жака Сустеля. Молле заявив, що найважнішою справою, якою займеться його уряд в першу чергу, це завести замирення в Альжирі на базі нового політичного статуту для тієї країни. До цього часу вважалось Альжир інтеґральною частиною Франції.

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В НЮ ЙОРКУ СПІЛЬНО ВІДЗНАЧИЛИ РОКОВИНИ КРУТ

Ню Йорк. — Консолідаційні тенденції в Українській Громаді цієї метрополії, які проявились у цьогорічному спільному святкуванні роковин державної незалежности і соборности України, віддзеркалились теж у цьогорічному спільному відзначенні місцевими організаціями молоді роковин бою під Крутами. Свято Крут влаштували Відділи МУН, ОДУМ, СУМА, Пластова Станиця, Українська Студентська Громада та Т-во Православної Молоді. Відбулось це свято в неділю, 29-го січня, в залі Джуньйор Гайскул, а в його програмі м. ін. були: промови Романа Лисняка і Романа Шраменка, спомин сот. Зелінського та виступи вокально-музичного ансамблю СУМА під керівництвом інж. Романа Степаняка і Об'єднаного Хору Українських Молодечих Організацій під управою п. Богдана Ковалика. Із сольовою точкою виступив тенор Василь Бориско. Свято започатковано американським і закінчено українським національними гимнами.

204-ий ВІДДІЛ УНС У НЮ ЙОРКУ ВІДЗНАЧИВ СВОЄ 30-РІЧЧЯ

Ню Йорк. — Місцевий 204 Відділ Українського Народного Союзу відбув минулої суботи, 28-го січня, свої річні збори, відзначаючи рівночасно 30-річчя свого існування. Відділ, як це виходить із зредаґованого д-ром Ол. Соколишиним, головою Контрольної Комісії, „Ювілейного Листа", нараховував у 1955-ому році 1283 члени, в тому 481 в молодечому департаменті. З нагоди ювілейного року Відділові присвоєно, рішенням невеликої більшости приявних членів, ім'я Агапія Гончаренка, першого українця, що перед 90-ти роками прибув до Ню Йорку. У висліді зборів обрано нову Управу Відділу, перевибираючи п. Павла Марка на голову і п. Василя Гасія на секретаря. Після зборів, що відбулися в залі Української Православної Церкви св. Володимира при 14-ій вулиці, відбулась ювілейна вечірка, якою проводив д-р Ол. Соколишин та в програмі якої виступали з короткими промовами гол. пред УНСоюзу п. Д. Галичин та редактор „Свободи" п. А. Драган. Була теж мистецька програма, яку виконав музично-вокальний ансамбль місцевого осередку СУМА ім. ген. Тараса Чупринки, під проводом О. Гензи і батутою інж. Р. Степаняка.

● **Корпорація Філко** передаватиме через радіову і телевізійну програми ABC крайові номінаційні конвенції обох партій, які відбудуться в серпні цього року: демократична — в Шикаґо, а республіканська — в Сан Франсіско.

● **У Бриджтоні, Н. Дж.,** згоріло шість дітей у віці від 16-ох до двох років під час пожежі, яка виникла внаслідок пошкодження оливної печі.

ІДЕН ПРИБУВ ДО ЗДА НА НАРАДИ З ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНГАВЕРОМ

Ню Йорк. — Згідно з передбаченим пляном, англійський прем'єр Антоні Іден і містер закордонних справ Селвайн Ллойд прибули кораблем „Квін Елізабет" в понеділок 30 січня вранці до нюйоркського порту, звідки вони мають прибути до Вашингтону в полудне, висланим за англійськими гістьми літаком Президента „Колюмбіна". Перед відлетом до Вашингтону англійський прем'єр заповів відбуття пресової конференції на помості корабля. Зацікавлення широкого світу американсько-англійською конференцією у Вашингтоні зросло з наближенням її терміну. Багато причинилась до цього також історія з совєтською пропозицією „пакту приязни" з Америкою. Загально вважають, — повідомляють часописи — що ЗДА й Англія, у висліді Вашингтонських нарад, звернуться до СССР з закликом погодитись на об'єднання Німеччини на плятформі вільних виборів і дати таким чином доказ своєї направду доброї волі злаґіднити міжнародне напруження. Американсько-англійський заклик в цій справі має підкреслити, що поділ Німеччини є тепер головною причиною світового напруження. За словами голови сенатської комісії для зак. справ Джорджа, Іден має буцімто замір переконувати ЗДА, щоб вони приступили до Багдадського пакту (Англія, Туреччина, Іран, Ірак і Пакістан), однак англійська амбасада у Вашингтоні піддала в сумнів це твердження. В Ізраїлі буцімто лякаються, що Іден впливатиме на ЗДА, щоб не давати ніякої зброї Ізраїлеві і таким чином „зм'ягшити" його опозицію до компромісової полагоди спору з арабами в точці арабських втікачів із Палестини та коректури кордонів. Іден — зазначують часописи — прибув до ЗДА із скріпленим авторитетом, який тому три тижні був дещо захитаний кампанією англійської опозиції. Відкинення президентом Айзенгавером совєтської пропозиції про „пакт приязни" ще поки Іден прибув до ЗДА, виявило рішучість Америки протиставитись всякій совєтській спробі порізнити ЗДА з Англією. Іден має залишитись в ЗДА до п'ятниці, коли то від'їде до Канади. До того часу він має мати з державним секретарем Доллесом та частинно також з президентом Айзенгавером 7 зустрічей — на офіційних нарадах і товариських імпрезах. Офіційний комунікат з висліду тих нарад має появитись в середу або в четвер цього тижня.

Англія передала ультимат кипрським грекам

Нікозія, Кипр. — В останню п'ятницю 27-го ц. м. губернатор Кипру маршал Гардінґ, вернувшись з Лондону з нарад з англійським урядом, мав близько тригодинну — найдовшу з усіх дотеперішніх — розмову з архиєпископом Макарієм, духовим лідером кипрських греків, які домагаються права самовизначення, що застосоване в практиці, приєднало б Кипр до грецької держави. З короткого комунікату, що його проголосили англійці, виходить, що Англія вважає ту останню розмову з Макарієм остаточною і в ультимативній формі зажадала письменної відповіді на останній свій проєкт компромісової полагоди конфлікту. Про сам текст тієї пропозиції нічого не сказано, крім того, що Кипрові мають бути признані „конституційні права". Англія, — пояснюють часописи, поширила давню пропозицію про автономію для Кипру з теоретичним признанням Кипрові права на самоозначення, але з пов'язанням реалізації того права з міжнародною ситуацією, яка вимагає, щоб Кипр залишався покищо як англійська морсько-летунська база, найважніша на Близькому Сході, для всього вільного світу. Арх. Макарій почав наради з керівними грецькими чинниками на Кипрі.

Султан Марокко прибуде до Парижу на наради

Рабат. — Султан Марокко Сіді Мохаммед бен Юссеф прибуде 12 лютого ц. р. до Парижу на конференцію з французьким урядом про проголошення незалежности Марокко яке тепер знаходиться під французьким „протекторатом". Тим часом в самому Марокко ситуація радше погіршується, ніж поправляється. Султан не зміг опанувати радикальних настроїв в націоналістичних колах марокканських арабів, які відкидають взагалі всякі розмови і всяку догоду з Францією та продовжують збройну боротьбу. У Рифенських горах прийшло до зудару французького чужинецького леґіону з групою коло 300 добре озброєних рифенських партизан, при чому згинуло 17 французів, а 40 арабів. Все ж французи не зуміли розбити цілком того партизанського куреня і бої продовжуються. Тому, що в уряді, що його покликав султан Бен Юссеф, на 18 членів є також 8 членів націоналістичної партії, а сам султан видав був заклик до спокою, то непослух серед радикальних націоналістів підриває престиж султана.

В СВІТІ

● **Західньо - німецька армія** буде готова в половині 1959 року або ще скорше, — заявив головний командант збройних сил НАТО, генерал Грунтер, маючи на думці передбачених 500,000 німецьких вояків. Він ствердив, що загалом збройний стан 15 держав НАТО побільшився в 4-5 разів у порівнянні з часом, коли ген. Айзенгавер щойно почав організувати їх в одностайну армію.

● **Швеція** має тепер коло 635,000 автомобілів, з них 123,576 нових, зареєстрованих минулого року. На першому місці стоїть німецький „Фольксваґен", який має в Швеції більший попит навіть від шведського популярного „Вольво".

● **Совєтська антарктична** експедиція побудувала на льодовому ґрунті цілий табір із привезених складаних бараків і окремо накопичила кілька тисяч бочок із ґазоліною. Від порту, до якого кораблі „Об" і „Лєна" увесь свій вантаж привозять, до нового табору бігунових дослідників, прорубують шлях крізь льодові звалища.

● **Мао Тсе-тунґ,** „китайський Ленін", пророкує, що за найближчих три роки Китай „завершить свою соціяльну революцію". До того часу Китай розпоряджатиме, мовляв, достатньою кількістю власних фахівців у розбудові промислу, і закінчиться процес колективізації сільського господарства.

● **У Парижі** спеціяльна організація для опіки над бездомними, створена невтомним і надзвичайно популярним монахом П'єром Груе, закрила дошками отвори - переходи у старому віядукті над Сеною і влаштувала в них помешкання для двох великих бездомних родин. Поліція, спираючись на закон, що під віядуктами не вільно ночувати, викинула звідтіль ці родини. Ця історія стала сенсацією, якій багато місця присвячують також передові американські щоденники.

● **У столиці Іраку, Баґдаді,** ведеться процес за спробу знищити бомбами амбасади 4-ох держав, учасників Баґдадського пакту (Туреччина, Іран, Пакістан і Англія). Підсудними є два арабські втікачі з Палестини (тепер Ізраїль) та один єгиптянин. Цей процес викликав величезне зацікавлення в арабському світі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВА ВПЕРЕД — ОДИН НАЗАД

Остання штучка з „таємничою" нотою Булґаніна, яку передано Президентові в середу минулого тижня з театрально вирежисеруваним приїздом Зарубіна до Білого Дому, заактуалізувала знову питання звичних способів, що їх тримається совєтська дипломатія. Характеристична для неї „гнучкість", зумовлена браком потреби Кремлю рахуватися з публічною опінією ,проявляється в зиґзаґах і ніби взаємно суперечних виступах, пристосовуваних до щораз іншої міжнародної ситуації. Очевидно, що за цією позірною суперечністю прихована справжня залізна послідовність. Образово давно вже порівнювано ходи совєтської дипломатії з муштрою на військовому майдані: два кроки вперед — один назад. У висліді — хоч час від часу Совєти роблять „відступ" із своїх позицій, все ж вони таки просуваються чимраз далі вперед до тієї самої незмінної цілі.

Після липневої минулорічної конференції „на вершинах", де винесено на самий шпиль теорію „співіснування", з доданням до неї ще й теорії про „Женевського духа", прийшов знову зворот в сторону „холодної війни": гостра відмова допустити до об'єднання Німеччини, формальне створення бльоку всіх комуністичних держав з одним спільним (очевидно: московським) головним командуванням, шантаж супроти Західньої Німеччини в справі нав'язання дипломатичних взаємин, загроза нової бльокади Берліну. Ще більш загострено взаємини явно ворожими для Заходу двома акціями: насичуванням арабського світу совєтською зброєю та „техніками" і виступами Хрущова й Булґаніна в Індії, Бірмі й Афганістані з лайками на адресу Заходу за його „колоніялізм" та з перекуплюванням цих і інших азійських країн.

Але реакція Англії й Америки на ті совєтські дії була така гостра, що Совєти могли побачити в тому деяку небезпеку для себе. Пропаґанда антиколоніялізму стоїть на надто хитких ногах. Москва здає собі справу, що коли б Захід перейшов до пропаґандивного протинаступу, то якраз на пункті колоніялізму весь азійський і африканський континенти, ще мало обізнані з дійсним обличчям СССР, можуть довідатися про такі речі, які підріжуть наростаючий там совєтський авторитет. Ведмежу прислугу совєтській дипломатії зробили також у своїй ревності індійські комуністи, які перетягнули струну у розпалюванні заворушень в Бомбаї та інших містах і провінціях Індії на тлі міжплемінних і міжрелігійних прадавніх спорів. З'єдинені Держави й Англія — це надто великі потуги, щоб можна було легковажити їхній контрнаступ в обороні Баґдадського пакту, а в Европі творення нової західньо-німецької армії переступило стадію теоретичної підготови. Весь той зорганізований і пляновий західній протинаступ набрав конкретних обрисів, коли і Лондон і Вашинґтон викликали до себе своїх дипломатів з Середнього Сходу, а у висліді нарад із ними англійський прем'єр і міністер закордонних справ заповіли на 30 січня ц. р. свій приїзд до Вашинґтону.

Ось у такий момент Булґанін і Хрущов змінили знову свій образливо-ароґантський та провокуючий тон на ввічливо-примирливий і виступили із новою серією деклямацій про мир і порозуміння. Хрущов три години розмовляв у тому тоні з впливовим нюйоркським адвокатом, який, очевидно, про свою розмову негайно і докладно звітував американській амбасаді в Москві, — з новим французьким амбасадором та з репрезентантом поважного лондонського журналу. Булґанін же, хоч від початку січня „невидний" для ширшої публіки (совєтські чинники мовчать, як закляті, про місце його перебування чи про стан його здоров'я) — прислав „таємничу" ноту президентові З'єдинених Держав. Її подробиці не грають ролі. Ролю грає її ціль, її тенденція, та сама, що нею керувався Хрущов в широко розреклямованих своїх примирливо-дипломатичних виступах. Ціль і тенденції аж надто ясні: знову морально-політично здемобілізувати Захід, знову показати йому щілинку в дверях, які — мовляв — усе ще не закриті для „мирного" поладнання міжнародних спорів, і запобігти такій гострій політичній реакції Заходу, яка була б для Москви небажана й небезпечна. Що шкодить збентежити найвищих керівників американської й англійської політики в їхніх нарадах над совєтською пенетрацією на чотирьох континентах — висуненням райдужної перспективи „мирного порозуміння" в усіх спірних справах?!

Але цей маневр знову таки аж надто прозорий, гра шита надто грубими нитками. Наче автоматично виринає відповідь: хочете замирення, то — погодіться на об'єднання Німеччини на базі вільних виборів, припиніть постачання зброї, грошей та інтриг на африкансько-азійський континент, відмовтеся від засобів брехні й шантажу. А що Москва не всилі відмовитись від них, то й останній тактичний крок назад совєтської політики не матиме практичних наслідків.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

КОНҐРЕСОВИЙ БУДЕНЬ

Вашинґтон, січень 1956.

Відколи почалася сесія Конґресу, часописи постійно приносять наголовки такого роду: Сен. Кіфовер критикує... Сен. Джанстон заповідає проєкт закону про... Ніксон має надію... Конґресмен МакКормек заявив, що... Сен. Джордж сумнівається в доцільність... і т. д.

І читач, що звик набирати „загальної освіти" з часописних наголовків, а особливо той, що виріс на традиції европейського парляментаризму — бачить в уяві пишну залю Сенату чи Палати Репрезентантів, уважних слухачів, перейнятих урочистим настроєм, і даного конґресмена, що виголошує полум'яну промову.

І тільки той, хто читає, для зглиблення проблеми, також і статтю під заголовком, довідується, що сенатор Кіфовер критикував закордонну політику Доллеса в Бостоні на зборах видавців тижневої преси, що Джанстон говорив на прийнятті спілки федеральних урядовців в готелі „Статлер" у Вашинґтоні, Ніксон дав інтерв'ю в Маямі на Флориді, МакКормек — на телевізії для Боффало й Рачестеру, а Джордж — на ексклюзивному інтерв'ю для Ассошіейтед Пресс.

А в Конґресі? Передусім, тому, хто вперше вибирається на сесію, не раджу йти за шумом голосів і рухом достойної публіки в сенатському чи репрезентантському крилі Капітолю, бо потрапить, як і я колись потрапив, в один чи другий конґресовий ресторан. Справді, можна прийняти, що це теж „закуліси" законодавчої діяльности, терен активности „лоббіїстів" і взагалі частина, хоч не офіційна, із цілости образка. Але формальна сесія — не тут, а в пишних залях кожної палати. Там — у пересічний робочий будень — в коридорах спокійно, тільки оглядачі групами тягнуться за чічероне та дрімають на стільцях біля дверей сторожі. І коли ви показали свою виказку і зняли плащ на доказ того, що не маєте під полою револьвера, щоб стріляти в конґресменів за взором порторіканців з минулого року, можете увійти на ґалерію.

Ось заля Сенату... Пишна будова навіває повагу старими портретами і гербовими знаками за подіюмом президії: але, здається, тільки на вас і на інших, що на ґалерії.

Сенатор Джордж, президент „про темпоре", проводить сесію у на три чверті порожній залі. Він, здається, уважно слухає промови, але щохвилини переглядає і підписує якісь папері, що йому кладуть секретарі на стіл. Біля нього і перед ним секретарі й урядники. А кругом, на найнижчому ступні подіюму, сидять рядочком „пажі" — молоді хлопці (в Сенаті їх — 21). Вони видаються найбільш „живими" в залі. Чомусь пригадують вівтарних хлопців р и м о-к а т о лицької церкви з їх хлоп'ячою природною повагою, що не пасує ні до їхніх темних офіційних одягів, ні до їхньої серйозної функції. Вони розносять письма сенаторам, служать посланцями до бюр, а після сесії подають капелюхи. (Для них є окрема конґресова школа, що дозволяє їм погоджувати працю з наукою).

Сивоволосий сенатор з демократичної половини читає монотонно заяву — критику Доллесової статті про „брінк оф вор". Адресує „містер президент" і, здається, тільки до нього говорить. Решта його товаришів розмовляє групами, по два-три, дехто сидить самітньо, інші входять і виходять. Але ні вони промовцеві, ні він їм не перешкоджає. І тільки на ґалерії преси видно жвавіший рух: стаття Доллеса тепер — „гат стаф" (гарячий матеріял). Сенатор закінчує, і „флор" дістає наш приятель Лімен з Ню Йорку. І теж говорить без більшого запалу. Це, здається, стиль у Сенаті. Але чув я й промови, що нагадували мені старокраєві віча у Львівському Академічному Домі. Один сенатор кричав так, що порожня заля аж гуділа: неначе сварив предсідника, грозив п'ястуками і тупав ногами. Не знаю про що йшло, але знаю, що предсідник не злякався. А другий раз сенатор Дженнер з Індіяни критикував Доллеса з такою ж завзятістю доволі рисковними висловами, дзвінким голосом і з помахом рук. Йому пізніше відповідав сенатор Лянґер з Північної Дакоти, що тоді сидів у кріслі лідера республіканської меншини. Обороняв Доллеса спокійно і тактовно, але Дженнера не було вже в залі...

А заля репрезентантів робить ще більш порожнє враження, бо вона куди більша. Там за столом предсідника сидить спікер Сем Рейберн. Низький, лисий, неначе поринув у кріслі, висока шкіряна спина якого виступає йому понад голову. Але старий Сем, видно, панує і над кріслом, і над залею, і над цілим Конґресом. Обертається разом з кріслом з боку на бік, неначе байдужий до всього, але на кожний голос із залі відразу реаґує, повторяючи стереотипно традиційні фрази, з якими зріся вже від 1940 року, коли вперше став спікером. Його конкурент, спікер з часів республіканської більшости, Джо Мартін, сидить сам і пильно дивиться на спікера: може мріє про поворот на його місце? Коли вже пізніше промовляє, то робить враження нервового. Це видно по руках, що постійно ходять по пульті і стискаються в п'ястуки.

У залі мало присутніх. Декілька малих груп тихо дискутують; п'ять чи шість жінок — конґресвімен сидять кожна окремо і кожна щось читає. Не можу пізнати з ґалерії, чи це „конґресовий рекорд", чи ілюстрований журнал. Ось містер Джеймс Рузвелт з Каліфорнії, син покійного президента „ФДР", переходить скорим кроком залю до стола спікера, щось йому шепоче і виходить: високий, худощавий, з великими окулярами і великою лисиною на малій голові, протекційно усміхається, переходячи біля конґресменів. Там бачимо іншого нашого приятеля — Майка Фігена з Огайо, з імпозантною білою чуприною, який переконує в чомусь сусіда. „Джентлмен з Тенессі" говорить, потім паж бере його письмо і передає до президії. Секретар щось читає монотонно, потім інший джентлмен встає, щоб говорити.

А публіка, яка прийшла, щоб побачити своїх репрезентантів „в акції", дивується, де вони і де ті бурхливі сесії з часів Вашинґтона в заповнених залях, при поважному настрої...

А проте, Конґрес не дармує. Тільки форма його активности еволюціонувала, і практика зробила його „леґіслятурою через комітети". Отож там, у комітетах обох палат, з їх субкомітетами й комісіями, ведеться основна законодавча робота. Там — у комітетах зустрічаються противники, там виростають індивідуальності. Властиво, в комітеті виріс Ніксон, що — сам правник — спричинився до розкриття шпигунської афери Алджера Гісса; у комітеті виріс Кіфовер, коли розкривав злочинність в Америці; і в комітеті став популярним Джо МекКарті.

І всі ці заяви, промови й виступи конґресменів на бенкетах, мітинґах чи в телевізіях, — це теж засіб конґресової роботи (хоч в тому числі й виборчої).

І нарешті є ще одна телика ділянка, куди більша, як уявляє собі публіка: це полагоджування безчисленних приватних прохань та листів окремих конституентів і взагалі приватних осіб з усього світу. Правда, можна сумніватись, чи це чиста конґресова „законодавча" робота. Але конґресмени не можуть її занедбувати. Коли один конґресмен — „новак" питався досвідченого старого спікера Банкгеда, що йому робити, щоб бути вибраним наново, старий лис порадив: „Перш за все завжди відповідай на листи виборців". І конґресмени відповідають... Адже кожний хоче бути перевибраним.

юст

ЄДИНА АМЕРИКАНСЬКА ДЕРЖАВА, ЩО ВИЗНАЛА УНР

35 років тому арґентинський президент Іполит Іріґожен та міністер закордонних справ Торежо підписали декрет такого змісту:

„Буенос Айрес, 5 лютого 1921 року. На основі прохання, сформульованого урядом Української Республіки, Національна Виконна Влада постановляє: 1 стаття :Визнати Українську Республіку вільною і незалежною державою."

Друга стаття обіймає загальноприйняту в Арґентині формулу про публікацію та реєстрацію декрету.

Подаючи визнання України до відома Конґресу, уряд долучив текст двох українських нот. Перша — це вербальна нота українського посольства в Берліні, з датою 5 травня 1920 р., яка інформує арґентинське посольство про підписання Варшавського договору з 21. 4. 1921 р. та наводить текст першої статті того договору (як відомо, інші статті залишалися тайні). Саме прохання про визнання, на яке покликається декрет, з'ясоване у ноті української делеґації в Парижі до тамошнього арґентинського посольства з 17 січня 1921 р. в такий спосіб:

„Різні нові держави, відірвані від колишньої Росії, мали честь та приємність діставати визнання від Арґентинської Республіки. Дозволю собі звернутися до Вашої Екселенції з проханням Вашої підтримки для визнання Вашим Урядом незалежности України, яку вже визнала де факто Апостольська Столиця, Польща, Фінляндія, Естонія, Литва та Грузія, як теж визнання протибольшевицького українського Уряду генерала Петлюри. Шляхетні традиції Вашої батьківщини та далекозорість і справжнє вольнелюбство (дослівно: лібералізм), якими визначається уряд Вашої Екселенції, дають мені основу сподіватися, що моє прохання буде прийняте прихильно".

Арґентинський посол у Парижі, Альвар, переслав негайно текст української ноти своєму міністрові закордонних справ телеграфічно — без ніякого коментаря, не висловлюючи власної опінії.

Обґрунтування прохання не було надто сильне — українська нота покликалася на визнання лише збоку 6-ох держав, і то визнання тимчасове (фактичне). Насправді Україна була в тому моменті визнана вже 24-ма державами, з чого 4 де факто, 2 в сумнівній формі (та справа з'ясована докладно в нашій книжці „Українська держава 20-го сторіччя", виданій по-еспанськи в Буенос Айресі 1953 року, на сторінках 39-86). Нема ніякої основи вважати, що тих 6 держав, на які покликається українська нота, визнали Україну лише фактично. Незрозуміло, чому нота не згадує про визнання збоку Латвії (нота з 25. 4. 1920), Румунії (договір з 26 10. 1918 і прийняття українського посла), Литви та Чехо-Словаччини (прийняття українських послів), 4-ох центральних держав (Берестейський договір), навіть Росії. Лише невідрадними умовинами, в яких тоді діяв український уряд, можна пояснити ці прикрі недоліки. Виглядало, що далека Арґентина — перша у світі держава, яка зволила дати Україні повноважне визнання (де юре).

Та це лише мимохідь, — нам іде не про українську ноту, а про арґентинський декрет.

**

Дуже характеристична дата визнання України Арґентиною: 5 лютого 1921 року. Як відомо, в тому часі уряд УНР мав уже екзильний характер — ще 20 листопада 1920 р. українські війська остаточно перейшли Збруч і були інтерновані поляками. На нову київську виправу не було тоді виглядів: ще 12 жовтня 1920 р. Польща підписала прелімінарний мировий договір з Москвою, а до остаточного договору бракувало ледве півтора місяця.

Правда, в арґентинській ноті нема згадки про визнання уряду УНР, як цього просила українська нота, декрет визнає лиш Українську Державу. Але з умотивування декрету — зі згадки про ноту паризької місії УНР — виходило б, що саме український національний уряд мали арґентинці на думці. Коли б ні, або коли б хотіли були залишити це питання відкритим, дали б декретові інше умотивування.

Чи не з'ясовували вони собі, що уряд УНР з військом уже перебуває на польській території, що харківський большевицький уряд адмініструє вже цілу тогочасну українську державну територію? Це було б можливе, скажімо, в хаотичних відносинах 1919 року — але мало правдоподібне на початку 1921 р., коли світова преса широко інформувала про ризьку мирову конференцію, що зліквідувала останній із східньо-европейських фронтів, коли на Сході вже остаточно закріпилася pax sovietica. Виглядає, що, визнаючи уряд УНР — зрештою в не надто виразній і не надто зобов'язуючій формі, — арґентинський уряд виявив свій осуд довершених фактів, насильного поневолення держав.

**

За такою інтерпретацією промовляв би й характер тогочасного арґентинського президента Іполита Іріґожена, одної з найбільш блискучих постатей арґентинської історії. У внутрішній політиці знаменувала його безвиглядна вірність принципам, безкомпромісова боротьба проти всякого насильства й надуживання — і та прикмета зарисовувалася також у зовнішній політиці. Між іншим, він гостро осуджував імперіялістичну політику Вилсона супроти слабеньких республік Середущої Америки і навіть осмілився на доволі гостру маніфестацію супроти могутньої північної потуги. Арґентинський воєнний корабель, що пропливав біля берегів Гаїті, не привітав американського прапора (Гаїті було тоді під американською окупацією), зате привітав гаїтянський прапор, що його гаїтянські самостійники підняли були на безлюдному узбережжі. Хто знає, чи декрет з 5 лютого 1921 р. не мав подібного значення — чи не був демонстрацією проти насильства довершеного російським імперіялізмом.

Було б бажане, щоб у тій справі висловилися з українського боку громадяни, які стояли близько української зовнішньої політики, як

(Закінчення на стор. 3-ій)

АТОМОВА ВІЙНА

Лондон. — Поки дипломати в Об'єднаних Націях і генерали в Північно-Атлантійській Договірної Організації ведуть переговори й дискусії про замирення світу, кожна країна вивчає способи оборони проти найбільшого лиха, якого ще не знало людство в своїй кількатисячлітній історії. Це — атомова війна.

В минулих давніх століттях, коли до християнських країн наближалася з Азії чи Африки пошесть чуми чи іншої хвороби, церковна влада кликала всю людність до посту, молитви і сповіді, щоб Бог помилував хрещених і врятував їх від смерти. Тепер читаємо докладні описи страхіть атомової війни, але весь цей жах здається людям чимсь далеким, нереальним, неможливим. А по суті — світ стоїть на вулкані, що може вибухнути і обернути в згарища та руїни всі центри промисловости й культури в країнах найвищої цивілізації.

На наших очах до непізнання змінилася політична ситуація світу. Ще 1812 року Наполеон I водив французьке військо аж на Москву. Ще в 1920 році польське військо могло мірятися силою з совєтською армією, і Польща підписала дуже вигідний для себе договір з Росією в Ризі. Ще в 1919 р. військо Англії, Франції та Японії займало різні території теперішнього СССР. Ще в 1941 р. Гітлер захопив був своїми арміями великі простори СССР.

А гляньмо на теперішню ситуацію: Німеччина розшматована і не має війська, Франція безсила, інші країни Західньої Европи тремтять перед совєтською могутністю, а центральна частина Европи знаходиться в ролі „сателітів" Москви. Нема сумніву: коли б Москва загрозила країнам Західньої Европи атомовими бомбами, то ці держави не могли б себе оборонити і мусіли б капітулювати.

Хто ж стоїть на сторожі свободи цієї решти Европи? Тільки дві держави в світі мають волю руху і рішучість — не датися аґресорові, що б там не сталося: З'єдинені Держави Америки і Великобританія.

Цими днями Служба Цивільної Оборони видала книжечку в Лондоні: „Ядерна зброя". Книжка не ховає правди від мешканців британських островів і подає небезпеку від атомових та водневих бомб такою, якою вона є в дійсності. І кожний, хто прочитає цю книжечку, мусить задуматись над ситуацією, а дехто може запитати: чи не могло бути інакше? Колись писав римський поет Горацій: „Володарі роблять дурниці, а греки за це бувають биті". „Людина з вулиці" в кожній країні мало знає про закордонну політику: це діло урядів і парляментів. Як могли допустити державні мужі Заходу, що Москва, яка була в 1941 році на краю безодні, тепер стала смертельною небезпекою для всього світу?

П. А.

НАДІЯ

Давно той час минув, коли
Того листочка принесли...
Лиш кілька слів — „Пропав
[без вісти" —
Було написано на нім.
І приголомшило, як грім.
„Коли ж пропав, в якому
[місці?.."
Не раз листочка в руки брала.
З слізьми не раз перечитала...
Пропав...
„А все-таки... без вісти"... —
Не йшло чомусь із голови.
И надія серце загрівала:
„А, може, все-таки живий?.."
Надія в серці прокидалась,
Росла,
міцніла,
розросталась.
Дивилась мати на дітей.
Ось-ось, здається, рипнуть двері,
І він усміхнений ввійде,
І діти кинуться щасливі,
І він пригорне їх пестливо...
І сяде разом до вечері...
Дивилась...
Серце розкривалось.
А двері все не одчинялись.
Лиш б'ється в вікна хуртовина,
Лиш вітер тужно завива.
Здається, ждати б не повинна
Та жде,
надіється вдова.

...Ішли літа.
Повиростали
Сини й дочка —
Вже й перестали
Чекати батька.
Лиш вона.
Присяде часом край вікна,
На шлях подивиться, згадає...
І жде його, як ждуть весни,
Усе на двері поглядає:
А мо' одчиняться вони...

с. Талалаївка, на Вінничині.

ПЕТРО БОНДАРЧУК

Роман Смаль-Стоцький

З'ЇЗД АМЕРИКАНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ АСОЦІЯЦІЇ

(2)

У четвер засідала секція „Історія й дипломатія" під головуванням Джозефа Джонсона, голови Карнеджівської Фундації для Міжнародного Миру. І тут виступив відомий Джордж Кеннан, що тепер став дійсним членом Прінстонського Наукового Інституту, з доповіддю „Історія з точки зору дипломата". Він змалював зідеалізований тип дипломата, щось ніби архангела миру, і почасти торкнувся біжучих совєтських питань. Дійсно це було прикре явище, як цей політик і професійний дипломат, що належав від року 1947 до комітету Плянування східньої політики ЗДА, використовував науковий форум істориків для виправдання своїх відомих концепцій. Це тим прикріша справа, що всі його опоненти мусіли мовчати, бо предсідник обмежив дискутантів, із рядів учасників, до двох хвилин. Тому вони не могли в узасадненому запитанні попросити вияснення творця американської східньої політики, чому весь світ у такому хаосі і хто за це все перед американською нацією відповідає, що совєтська Москва з прапором національного визволення переможно йде через Азію та Африку... Зідеалізований тип дипломата існує хіба в уяві містера Кеннана. Так, я теж зустрів на моєму життьовому шляху кількох благородних і освічених амбасадорів та міністрів, але це були білі круки, бо переважаюча їх більшість були бизнесмени, спекулянти, типи „на твердо зварених" циніків. Вони творять ту атмосферу безперестанних коктайлів, з якої вийшли такі дипломати, як Алджер Гісс або англійці Меклін і Бирджес.

У п'ятницю ранком відбулися доповіді секції для Східньої Европи під головуванням проф. Роберта Бирнса із Середньо-Европейського Центру Дослідників в Ню Йорку. Проф. Блум із Прінстонського університету прочитав доповідь про „Розвиток панщини в Східній Европі". Тут, лишилося трохи часу, і українські дискутанти забрали слово до історичної термінології автора, до його незрозуміння національних питань і ролі жидівства на Сході, до фальшивого розуміння терміну „Східня Европа" і т. д.

У п'ятницю по обіді засідала секція „Німеччина і Центральна Европа". Фріц Епштайн з Бібліотеки Конґресу виступив з викладом: „Ідеї Середньої і Східньо-Середньої Европи під час другого Райху". Він зібрав багато цікавих подробиць, але засадничо його підхід до східньо-европейських проблем був фальшивий і тільки скріпив хаос в головах слухачів.

Вони знають тільки „Кісвен Рашія і Рашія" і на цьому тлі Епштайн представив німецький імперіялізм проти Росії з Бісмарковою ідеєю відбудови Київської Держави. А звідси простий шлях до Навманової ідеї „Міттельевропи", що Аксель Шміт і Шупе використали для ідеї самостійної України. Епштайн підкреслив, як по Берестейському мирі німці на Україні переконалися, що „Україна — це утопія", і той згірдливий тон Епштайна викликав враження, що ціла національна проблема Сходу — це видумка німецького імперіялізму проти Росії. Я використав ті дві хвилини, щоб запротестувати проти такої „наукової" термінології Епштайна, як „українська утопія німців", звернув його увагу, що для німців Берестейський мир був тільки „бротфріденом" для грабежу хліборобів і що німецький уряд та команда армії в Україні на ділі були ворогами ідеї самостійної Української Держави і прагнули до відбудови Росії. Що Українська Народна Республіка не була „утопією", на це найліпше вказують історичні факти, що самі німці мусіли збройною силою розганяти Центральну Раду, і що та „утопія" прогнала повстанням самих же німців з України, боролася з Врангелем, з Денікіним, з большевиками й поляками і нарешті таки присилувала Москву створити „Радянську Україну". За невдачу української боротьби у вирішальній мірі відповідальні західні побідники, що будували „єдину неділиму" і що відмовили Україні право самовизначення, а в кінці ще й Америка, що спротивилася вступові України до Ліги Націй спеціяльною нотою.

На жаль, часу не дістав, щоб спростувати всі ті недоречності Епштайна щодо імперіялізму проти Росії німецького другого Райху. Епштайн добре бачить німецький імперіялізм в середньо-европейських концепціях, але він сліпий і глухий на російський імперіялізм, що почавши від битви під Полтавою ковтав одну не-російську націю за другою аж збудував свою сумнославну імперію, тюрму народів. Чи з історичної об'єктивної точки зору це допустиме пов'язувати український національний рух, лідера інших національних рухів в Росії, просто з німецьким імперіялізмом?

Епштайн бачить тільки німецький Райх і імперію Росію, а народи підросійські для нього не існують, і не існують теж відлами в Німеччині й Австро-Угорщині, де спаслося національне життя Росією поневолених народів: литовців, поляків, українців, жидів. Так, жидів, що під час першої світової війни були найбільш пронімецьким елементом на Сході! Чи можна боротьбу за свободу своїх країв фінляндського батальйону, литовців, леґіонів Пілсудського, українських леґіонів, кавказьких груп посередньо сполучати з „німецьким імперіялізмом" і в столиці Америки викликати погорду до сучасної боротьби не-російських народів, як якогось продовження „інтриг" німецького імперіялізму? Фактом є, що на Сході були не тільки млинові колеса німецького і російського імперіялізму, але поміж ними існували й поневолені народи, а вони існували не тільки як об'єкти історії, а також як діючі суб'єкти. Німеччина й Австрія все ж таки були Европою, а Росія — Азією... Европу тому тії народи вибирали й бачили у „середньо-европейській концепції" оборону проти смертельної загрози російського імперіялізму. Думаю, що наукова об'єктивність вимагає, щоб „німецький імперіялізм", який у провідних колах безумовно існував, відповідно обмежити і не мішати ненауково з ним національну визвольну боротьбу України та всіх не-російських народів, що шукали союзників для своєї боротьби проти російського імперіялізму. Німецький імперіялізм був менше зло! Поневолені Москвою народи вірили, що по ліквідації російського імперіялізму вони самі дадуть собі раду з німецьким імперіялізмом, — може й при помочі демократичного Заходу. Тепер, коли Західня Німеччина озброюється, певні кола у Бібліотеці Конґресу правдоподібно зацікавлені в тому, щоб націоналізмові не-російських народів в Совєтському Союзі прибити тавро „німецького імперіялізму"... Тому мусимо звернути увагу Фріца Епштайна на те, що Америка виборола собі самостійність при помочі найбільш реакційної, імперіялістичної, абсолютної монархії Франції, — але співробітники Бібліотеки Конґресу не роблять батьків-засновників а м е р и канської нації знаряддям французького імперіялізму. Отож, мушу дати пораду німецьким еміґрантам, що тепер пописуються, як історики проти німецького імперіялізму, щоб мали міру, відповідну перспективу й речову об'єктивність та речову термінологію в цій справі. Ізраїль колись був утопією, а тепер став дійсністю. І „утопія" української нації — власна держава, що не є жадною видумкою Бісмарка, як пройв німецького імперіялізму, а є наслідницею Руси-

СВЯТА ДЕРЖАВНОСТИ І СОБОРНОСТИ

у Бетлегемі, Па.

Місцева англомовна преса кілька разів повідомляла великими заголовками і на видних місцях, що українці міста Бетлегему святкують 38-річчю вільної української Держави.

Заходом всіх організацій міста Бетлегему відзначено ці роковини урочистостями в двох днях, а саме в суботу 21 січня в Сити Голл і в неділю 22 січня концертом для української громади в церковній залі.

В суботу 21 січня точно о год. 9.30 українська ггромада зібралась перед будинком Сити Голлу. Програма почалася молитвою Отче Наш, яку провів о. парох Є. Цегельський. По молитві хор церкви св. Иосафата під дириґентурою п. Гната Балазюка відспівав Американський гимн, потім виступили дві дівчини в національних одягах, а саме Оксана Гарас передала посадникові міста Український Прапор, а Ярослава Заґвоська передала йому велику дерев'яну тарілку з вирізаною на ній мапою України, як дарунок української громади міста Бетлегему. Мейор міста Чарлз Ч. Стойффор принявши прапор і дарунок, сказав кілька слів про історію вільної Української Держави, як теж зі захопленням і подякою висловився про українську громаду в Бетлегемі і відчитав проклямацію, в якій проголосив 22-го січня Українським Днем. Він закликав усіх громадян міста Бетлегему взяти участь у відзначуванні великих роковин України, згадуючи, що американський нарід також здобував самостійність і стверджуючи, що вона належиться й українському народові, Зібрані прийняли слова посадника бурхливими оплесками. Після промови посадника виступав адвокат п. Василь Рибак, тут роджений, який найбільше причинився до звеличання цього Свята. Він подякував в англійській мові мейорові міста від громади Бетлегему, як також в кількох словах представив велике значення 22 січня. Його промову прийняли присутні гучними оплесками. По промовах під звуки українського гимну, виконаного церковним хором, піднесено на машт американський й український прапори, які повівали в суботу і в неділю на будинку Сити Голлу.

В неділю, 22 січня, о год. 7-ій вечором, відбулася Академія в церковній залі, на гарно прибраній нашим жіноцтвом сцені. Наш парох о. Є. Цегельський прочитав спеціяльну молитву, яка була проведена в Американському Конґресі, хор відспівав американський гимн і п. Роман Гарас відчитав Четвертий Універсал Української Народної Республіки. Доповідь про 22 січня прочитав п. Володимир Чубатий. На дальшу програму склались такі точки: деклямація Любомира Чубатого „Вкраїно мати, кат сконав", виступ хору з цісю ж піснею, танцювальний дует 10-літнього Михайла Загвоського і 9-літньої Розалії Копчук, танок „Катерина" відтанцюваний дітьми, і сольо „Козачок" панни Анни Лисканич. В другій частині програми був реферат англійською мовою п. Василя Рибака, який дуже гарно схарактеризував історію України, вказуючи, що ми тому втратили свою Державу, бо вона багата і вороги напали на молоду Державу з усіх боків, і відчитуючи проклямацію, підписану мейором міста Бетлегему. Спеціяльну подяку п. Василеві Рибакові передав п. Евген Михайлів за труд і працю при організуванні святкування. В дальшому п. Оля Цегельська продеклямувала на тлі хору вірш „Для всіх ти мертва", хор під управою п. Гната Балазюка відспівав „Гей, брати, Воскресну пісню заспіваймо", і пісню „Єднаймось, діти України".. На закінчення хор відспівав національний гимн.

Володимир Заґвоський.

у Клівленді, Огайо

Академію, улаштовану в день Свята Соборности заходом Українських Злучених Організацій, мусимо зараховувати до чергових вдалих імпрез у нашому місті. Битком набита заля, як і факт, що для богатьох людей не стало місця, свідчить про зростаюче довір'я до імпрез УЗО. З промовою виступив, як запрошений гість, бувший учасник і очевидець подій, зв'язаних з обома Універсалами, бувший член Центральної Ради, п. Борис Ржепецький. Безпосередністю оповідання, численними споминами як і відповідним насвітленням подій, так зі становища років перелому як і нинішніх, полонив промовець усіх присутніх.

П. Олена Наріжна (родом з Кубані), відспівала пісню „Помарніла доля". Пісня ця, скомпонована ще Анатолем Вахнянином, дуже добре віддає, на тлі опису галицьких злобуднів в 90-ти роках, надію на краще завтра, що мало прийти аж у час Універсалів. П. Юрій Олійник відіграв „Нюктюрн" і „Польонез" Шопена, що так майстерно віддає тугу композитора на вигнанні за батьківщиною, цісю страждаючою і незламною. П. Володимира Кавка віддеклямувала Тичини „Золотий гомін", поему, в якій гомонять ще дзвони свободи. Найбільшою однак несподіванкою — і дуже милою — був перший виступ новозорганізованого чоловічого хору „Дніпро", перший, і надзвичайно вдатний. Дириґент, п. Орест Садовський, зискав собі цим виступом неабиякі симпатії, як за свій організаційний талант, так і за обі, уперше виведені свої композиції „Хорал" і „Вставай Україно". Хор проспівав ще Гайворонського „За Рідний Край". Виступ хору, що з першого разу виявив повну зіспіваність і зрілість, захопив публіку, що дійсно журилася браком такої формації на терені нашого міста. Дириґентові п. Садовському, голові хору, п. інж. Трешньовському і цілому хорові побажання дальших великий успіхів!

С. Р—ий.

ЄДИНА АМЕРИКАНСЬКА ДЕРЖАВА, ЩО ВИЗНАЛА УНР

(Закінчення зі стор. 2-гої)

проф. Шульгин або п. Шумицький, намічений на українського посла в Арґентині. Порушуємо цю справу в найбільш почитному українському часописі, бо йде про подробицю з нашої дипломатичної історії, яка заслуговує на вияснення: Арґентина — це ж одинока американська держава, яка визнала Україну. З'єдинені Держави, як відомо, в тому часі визнали лише Польщу, Фінляндію та Вірменію, рішуче виступивши проти визнання України, Грузії, Азербайджану та трьох балтійських республік.

Дата визнання України Арґентиною цікава з погляду не лише морально-політичного, але й правного. У 1949 році в розмові з проф. Подеста Коста (теперішній арґентинський міністер закордонних справ — у тому ж часі не приховував ворожої постави до перонівського режиму, зокрема до його господарської політики) порушив я питання арґентинських виказок, на яких відмовляють кваліфікувати українських іміґрантів як українських громадян, не зважаючи на те, — підкреслив я, — що Арґентина визнала Україну де юре. Подеста Коста відповів, що визнання втратило правосильність, коли Україна втратила самостійність. Опінія заслуговує на увагу, бо походить від найповажнішого сучасного арґентинського дослідника міжнародного права (відомого в европейських фахових колах) і, мабуть, є теж опінією міністерства. Але опінія не уґрунтована: у хвилині визнання Арґентиною, Україна вже була поневолена. З того часу нічого не змінилося. Тому визнання України не насуває сумнівів, які могла б насувати яканебудь інша держава з-поза залізної завіси, бо всі вони були визнані ще перед втратою незалежности.

Богдан Галайчук

З Української Преси

ІНТЕРВЮ ГОЛОВИ АБН ЯР. СТЕЦЬКА З ПРЕЗИДЕНТОМ НАЦ. КИТАЮ ЧІЯНҐ КАЙ-ШЕКОМ

Торонтонський „Гомін України" подав у своєму числі з 28 січня ц. р., текст розмови Голови АБН Ярослава Стецька з генераліссімусом Чіянґ-Кай-шеком про совєтську імперіялістичну політику і про можливості боротьби з совєтською агресією. Текст розмови поданий після попереднього узгіднення змісту з Чіянґ-Кай-шеком.

ПИТАННЯ ГОЛОВИ АБН Я. СТЕЦЬКА І ВІДПОВІДІ НА НИХ ПРЕЗИДЕНТА ЧІЯНҐ КАЙ-ШЕКА

1. **Питання:** Чи Ви поділяєте думку, якої, як здається, додержується більшість на Заході, а саме, що совєти зреклись своїх плянів світового панування?

Відповідь: Незалежно від того, в який спосіб російські імперіялісти змінюють свою дипломатичну тактику, їхня головна мета завоювання світу ніколи не зміниться. Так званий „дух Женеви", утворений конференцією чотирьох великих потуг на найвищому рівні (минулого липня), вповні зійшов на нівець після конференції міністрів зовнішніх справ тих чотирьох великих потуг у листопаді. Недавні відвідини Булґаніна і Хрущова в Індії та Бірмі поклали край совєтській „дипломатії усмішок", і від того часу Росія знов набрала свого лютого вигляду.

2. **Питання:** Чи Ви вважаєте політику співіснування за здійснений засіб до того, щоб запобігти атомній війні?

Відповідь: Під „мирним" співіснуванням російські імперіялісти розуміють свого роду співіснування пана та невільника. Шукати з ними „співіснування", це для кожного значить — капітулювати перед ними" без бою. „Співіснування" російського типу не може запобігти атомній війні, за вийнятком того, що розумітимемо під цим колективну капітуляцію з боку всіх некомуністичних країн.

3. **Питання:** Чи Ви вважаєте за можливе покласти край большевицькому тиранству, і таким чином запобігти атомній війні, через підтримані Заходом національні революції в совєтській сфері впливу?

Відповідь: Це єдина лінія, якої антикомуністичний світ мав би додержуватись. Але, звичайно ж, успіх мусить залежати від розміру західньої підтримки.

4. **Питання:** Яку політику Ви порадили б державним мужам західнього світу з метою припинення наступу російського імперіялізму та звільнення всіх націй ,що є уярмлені Росією?

Відповідь: Все, що треба зробити — це перевести з практику визвольну політику президента Айзенгавера.

5. **Питання:** Яка Ваша думка про воєнне й політичне становище в СССР?

Відповідь: Воєнна потуга Росії далеко перевищує її політичну потугу. Вдержання цієї останньої цілковито залежить від існування воєнної потуги. За останню мету Росії править завоювання цілого світу. Вона розбудувала і свою власну воєнну силу, і воєнну силу своїх сателітів. Ця воєнна сила становить важку загрозу для вільного світу. Вільний світ мусить, отже, бути напоготові і не повинен недоцінювати мілітарної сили комуністичного світу. Росія є тоталітарною державою, де панує терор. Існує серед її людности міцне незадоволення, скероване проти кремлівських керівників. Тому, через існування внутрішніх конфліктів, Росія є політично слаба. Отже вільний світ не повинен переоцінювати її політичну силу.

6. **Питання:** Чи Ви вважаєте за правильне припущення, що совєти взялись до своєї політики співіснування під тиском національно - визвольних потягнень уярмлених націй і під тиском економічної кризи та нестабільних умов усередині Кремлю?

Відповідь: Ваше препущення є правильне, але є ще й інші чинники. Росія хоче тепер дати собі раду з багатьома турботами, як внутрішніми, так і зовнішніми. Вона змушена міняти свою тактику, аби одержати собі час на передишку. Як тільки вона подолає ті свої турботи, вона знову змінить свою тактику. Її теперішня тактика має на меті розколювати вільний світ і сприяти „примирливості".

7. **Питання:** Чи Ви вважаєте, що китайські комуністи почнуть дальшу аґресію?

Відповідь: Росія, згідно зі своєю теперішньою ґльобальною стратегією, додержується дефензиви на Заході, проте через своїх китайських поплічників, береться до офензиви на Сході. З цієї причини, росіяни можуть, на найближчий час, сповільнити свій наступ в Европі. Одначе, в Азії, попри свою порожню балаканину про „співіснування", китайські комуністи не вагатимуться розпочати дальшу аґресію, як тільки матимуть шанс на успіх. Тому демократи мусять посилити свою допомогу Азії.

8. **Питання:** Яка є Ваша думка про значення національно-визвольних рухів поза залізною заслоною, у світовій боротьбі проти большевизму?

Відповідь: Національно - визвольні рухи поза залізною заслоною є незвичайно важливі для антикомуністичної боротьби. Для знищення комунізму, повинні щільно співпрацювати дві сили: демократичні сили по цей бік залізної заслони і антикомуністичні сили по той бік. Антикомуністичні сили по той бік залізної заслони повинні, з свосї сторони, орієнтуватись на національно - визвольні рухи своїх власних країн. Є найбільш *важливим*, щоб такі національно-визвольні рухи одержували підтримку з-зовні.

Хроніка українського життя

В Арґентині

ВИДАВНИЦТВО ДЕНИСЮКА В АРҐЕНТИНІ ПРОДОВЖУЄ ДІЯЛЬНІСТЬ

В останнім числі „Овиду" Видавництво Денисюка в Буенос Айресі, інформує, що воно впало жертвою провокації і про недавнє припинення своєї діяльности внаслідок переводження політичною поліцією слідства, подає: „При інтервенції до найвищих компетентних чинників нам удалося перевести успішну оборону, опрокинути абсурдні, чисто провокаційного характеру заміти та припинити містерійне слідство... Тепер переводимо реорганізацію нашого Видавництва з метою не тільки продовження, але й всебічного поширення його діяльности".

В Німеччині

УКРАЇНСЬКА СУБОТНЯ ШКОЛА В ЕРЛЯНҐЕНІ

В Ерлянґені, Німеччина, заходами о. Г. Беттера вибрано батьківський шкільний Комітет, в склад якого ввійшли пп.: Володимир Кльоц, Василь Яковів і Микола Гаюк. Спільними силами створено Українську Суботню Школу в Ерлянґені, яка міститься в приміщенні парафіяльного дому при Боніфацкірхе. Наука в школі розпочалась на початку місяця жовтня ц. р. Навчання відбувається кожної суботи від 4-ої до 6-ої год. пополудні. В програму науки входять такі предмети: релігія, писання й читання української мови. Школу провадять пп. Теодор Бурак і Микола Гаюк. Отець декан Г. Беттер приїжджає з Вамберґу, що суботи, щоб уділити дітям науки Закону Божого і навчати святих молитов. Школу відвідує 20 дітей, які радо йдуть до своєї рідної школи, щоб навчитись там матірної мови.

З УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У МЮНХЕНІ

Професорська Рада заменувала дотеперішнього доцента д-ра Володимира Янова надзвичайним професором, а надз. професора д-ра В. Кульчицького звичайним професором Українського Вільного Університету.

ІСТОРІЯ ГРАБУНКУ — ЦІКАВІША ЗА КРИМІНАЛЬНИЙ ФІЛЬМ

12 січня 1956 р. ФБІ (Федеральне Бюро Інвестиґацій) повідомило, що остаточно виявлено всі подробиці грабункового нападу на „Врінкс Експресс Компані, Інк." в Бостоні, Месс., який стався 17 січня 1950 року. Отож рівно шість років тривала таємниця цього найбільшого в Америці грабіжницького наскоку, коли то сім невідомих злочинців забрали $1,218,211.29 готівкою і $1,557,183.83 чеками, поштовими переказами та акціями. Правда, слідство ведене безперервно виявило чимало подробиць. Знайдено різні сліди і звужено підозріння до кількох осіб, які дійсно — як тепер виявляється — були винуватцями. Десять членів банди, яка насправді нараховувала 11 осіб, опинились у 1953 році перед судом, але суд звільнив їх через брак доказів. Щойно минулого тижня заарештовано шістьох, між ними лідера банди, 48-літньогр Антонія Піно, якому вже загрожувало виселення до Італії за провини проти моралі (напастування малолітніх) та крадіжки, і керівника самого нападу, 52-літнього Джозефа МекДжинниса. Два бандити відсиджують у в'язниці кари за інші провини, один помер природньою смертю, а два зникли і їх розшукують, покищо безуспішно. Хоч, як сказано, в міжчасі поліційні чинники відкрили чимало правди з історії того нападу, а бостонський журналіст, Джозеф Ф. Дайнін, довголітній поліційний репортер, який на власну руку вів морочливу та дуже небезпечну роботу детектива і видав уже три роки тому цілу книжку про напад на компанію Брінка, — проте, його книжку розглядано як фантазію автора кримінального роману. Щойно тепер авторитетно й у подробицях відтворено всю ту сенсаційну історію. Сталося це завдяки одному з учасників нападу, Джозефові Джеймсові О'Кіфі: при розподілі добичі його товариші обманули його на $62,000, а коли він погрожувався помстою — двічі важко підстрілили його на вулиці; крім того, безслідно зник Джан Г. Карлсон, найліпший приятель О'Кіфі, якому він звірився з усіх подробиць нападу. І коли О'Кіфі попав на півтора року до в'язниці за неleґальне посідання стрільної зброї та за порушення умов попереднього звільнення, — він рішив про все оповісти поліції. Він зізнавав майже безперервно три дні й три ночі. Його зізнання порівняно з ходом і висліддом переведеного впродовж 6-ти років слідства — і тоді власне оприлюднено комунікат ФБІ про „справу Брінка".

Успіх цього бандитського нападу полягав у попередньому надзвичайно дбайливому підготовленні нападу, яке тривало півтора року. В найбільших деталях устійнено „географію" компанії і стверджено, коли саме привозять туди гроші, де їх приміщують, скільки осіб буває тоді в компанії, який і коли є мінімальний риск. Всі члени зґраї багато разів відвідували терен компанії під найрізнішими претекстами — завжди неозброєні — і знайомились з місцевими умовинами. Потайки, під носом сторожів і службовиків, викручували замки, робили з них відтиски, щоб доробити собі ключі, і вкручували назад. Перевели влім до фірми, яка заклала була в компанії Брінка алярмові електричні дзвінки, вивчили ту апаратуру так, щоб можна було, не звернувши нічиєї уваги, перервати її на час нападу. Для нападу вжили вкраденого і перемальованого вантажного авта із зміненим числом, що його потім спалили. Сім членів банди ввійшли до середини, зодягнені в робітничі уніформи із масками на обличчях. Два залишились в авті, урухомленим мотором, чотири інші становили охорону й виконували функції сиґналізаторів. Сім безпосередніх виконавців стероризували револьверами 5-х службовців, зв'язали їх і покнеблювали. Під час цієї процедури озвався був дзвінок при входових дверях. Провідник банди розкнеблював касира і, дізнавшись, що це прийшов ще один службовик, впустив його і також зв'язав і закнеблював. Потім наладовано в мішки гроші і миттю завантажено їх в авто. Весь напад тривав 20 хвилин. Бандити звернули були увагу на одну важку скриню, але рішили її не брати. На другий день вони вичитали в газетах, що в тій скрині була готівка на $1,000,000.

Щоб зменшити шанси зловлення, банда спалила всі нові банкноти, що їх можна було розкрити в обігу за числами, — разом $100,000. Не пустила теж чеків і акцій. Що сталося з тими вартісними паперами на суму понад півтора мільйона долярів — ФБІ у своєму комунікаті нічого не сказало, як також не повідомило, що властиво оповів О'Кіфі про долю всього забраного велетенського маєтку. Як заявив президент пограбованої компанії, всю втрату покрили асекураційні товариства. Але ще сумнішою правдою є те, що хоч після шести років світ врешті дізнався про подробиці грабунку із прізвищами винуватців та деталями їх організації, проте — не віднайдено досі ні одного цента з пограбованих $2,775,395.12.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Нова Управа Пласт-Приюту

На Загальних Зборах Пласт-Приюту, що відбулися дня 24 грудня 1955 р. вибрано нову Управу, до якої увійшли: інж. Б. Соболта — голова, М. Грирович — містоголова, інж. О. Клюфас — секретар, Ю. Кузьмич — касир, В. Салак — книговод, В. Сушків — імпрезовий референт, К. Олесницька — референтка преси. Контрольна Комісія: Д-р Б. Левицький, В. Сидорак і Г. Яремчук. Збірщики: пані Н. Гаврилюк, Г. Скорецька, С. Салик і О. Шепарович, панове П. Дармограй, М. Савицький, Б. Боднар, М. Андрейко, О. Стефанишин, О. Іванчук, В. Никифорук.

На перших сходинах нової Управи голова інж. Б. Соболта накреслив плян праці на діловий рік, у якому справа придбання пластового дому висувається на перше місце. Потреба власного приміщення обусновлена не тільки організаційними мотивами, зв'язаними з розвоєм нюйорського Пласту, але теж і фінансовими. Чинш за пластову домівку вичерпує майже усі приходи Пласт-Приюту, а купно дому не тільки дало б Пластові в Ню Йорку тривкий маєтковий обєкт у руки та вигоди зв'язані з посіданням власної хати, але у майбутньому дозволило б вживати організаційні приходи на пожвавлення виховної праці. У цій та інших ділових справах Управа Пласт-Приюту шукатиме тісного контакту та співпраці з Станичною Пластовою Старшиною та батьками пластової молоді.

У цьому році нюйорський Пласт-Приют відзначуватиме 5-річчя своєї праці. Тому порішено докласти усіх зусиль до цього, щоб традиційні імпрези Пласт-Приюту, як костюмівка для дітвори і молоді, а опісля Свячене, стали справді святковими і атракційними.

К. О.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 44

І. Нагорняк, Дітройт	$ 4	А. Луцька, Дітройт	1
П. Неілко, І. Шикаґо	4	А. Орищук, Рачестер	1
М. Дрозд, Пітсбурґ	4	Н. Мазур, Йонкерс	1
П. Лапчак, Ню Йорк	4	В. Смага, Сиракюз	1
С. Левита, Вотерліт	4	В. Коцелко, Гемтремк	1
М. Луговий, Шикаґо	4	В. Варшона, Амстердам	1
В. Тракало, Шикаґо	4	І. Пендлищок, Сліквіл	1
І. Попович, Бінґгемтон	4	И. Коваль, Літтл Фолс	1
Н. Б. Нікольс, Шикаґо	4	И. Ровіцький, Стілвотер	1
М. Ковбаснюк, Джерзі Сіті	3	С. Марховський, Потсвіля	1
о. А. Кущак, Юнійондейл	3	І. Шевчук, Нюарк	1
А. Майданський, Шикаґо	3	І. Чупіровський, Шикаґо	1
В. Коцюба, Еддистон	3	С. Гулявський, Гемтремк	1
Г. Васько, Бруклин	2	М. Хоміцький, Спеонк	1
В. Сенюк, Вілкс Бері	2	І. Витанович, Шикаґо	1
О. Пушкар, Ню Гейвен	2	Н. Гриб, Дітройт	1
Т. Назарук, Ліхбурґ	2	А. Шупиний, Расін	1
В. Капко, Фила.	2	К. Гриник, Байон	1
Д. Палище, Фила.	2	А. Ярім, Рачестер	1
С. Романків, Гартфорд	2	Т. Кратер-Кривохижа, Гілсайд	1
І. Буґрин, Брістоль	2	А. Копчак, Виандот	1
Ф. Нагай, Вест Ісліп	2	А. Вілчаскі, Атлас	1
В. Федун, Левіставн	2	П. Пастернак, Шерон	1
А. Глушевський, Інд. Очард	2	С. Авґуст, Лонг Айленд	1
Д. Іващук, Ст. Луїс	2	К. Максимів, Бріджпорт	1
М. Крисоватий, Балтімор	2	М. Чапля, Бренфорд	1
Н. Галонцка, Вунсакет	2	И. Осередчук, Брістоль	1
М. Олиник, Ню Йорк	2	А. Каленюк, Нортгемтон	1
В. Бакун, Віннінеґ	2	Б. Горбенко, Шикаґо	1
Я. Захарків, Честер	2	М. Топоркоф, Бруклин	1
В. Ріхард, Ню Йорк	2	Т. Безкоровайний, Скрентон	1
В. Шеремета, Дітройт	2	А. Сушик, Іріс	1
М. Бурий, Тотова	2	Л. Підстригач, Бруклин	1
А. Смій, Сеймор	2	В. Косців, Бруклин	1
В. Дорошенко, Ірвінґтон	2	М. Іващишин, І. Ст. Луїс	1
Д-р О. Клодницький Мт. Пл.	2	І. Петришин, Іст Ст. Луїс	1
Д. Близнюк, Гартфорд	2	А. Брунець, Гемтремк	1
Д. Мадай, Джерзі Сіті	2	Н. Бедзик, Клівленд	1
Д-р Т. Белей, Шикаґо	2	Р. Навроцький, Ню Йорк	1
А. Крієкій, „	2	К. Мельник, Рачестер	1
І. Дуда, Гейстінґс он Гудсон	2	О. Буско, Фултон	1
М. Брозина, Ню Йорк	2	Г. Василюка, Ст. Луїс	1
Д. Микита, Лорейн	2	Г. Евановіч, Балтімор	1
Т. Мацелюх, Нюарк	2	І. Шумко, Флінт	1
А. Верхівський, Йонкерс	2	П. Горбачок, Вотербюрі	1
І. Кінах, Рутлянд	2	В. Крушельницький, Гемтремк	1
І. Махно, Савтпорт	2	С. П. Крупка, Дітройт	1
М. Зошак, Форд Сіті	2	К. Костура, Гастінґс	1
Е. Курдидик, Торонто	2	К. Наґрік, Дітройт	1
Ю. Позняк, Шикаґо	2	М. Дух, Рачестер	1
К. Мишко, Шикаґо	2	П. Карпик, Варрен	1
А. Щисико, Ню Йорк	2	Г. Ґеба, Бавнд Брук	1
Т. Білоус, Бруклин	1	М. Кіржецький, Нантікок	1
М. Пеняк, Фила.	1	А. Корнецький, Аліквіпа	1
М. Дрозда, Кентон	1	Л. Ґалич, Літлдейл	1
С. Шопяк, Вайт Гейвен	1	Л. Максимич, Йонґставн	1
В. Туровський, Клівленд	1	В. Валько, Пітсбурґ	1
А. Панасік „	1	Я. Масюк, Фила.	1
С. Петращук, Скрентон	1	І. Юрчак, Шикаґо	1
П. Гаврищко, Шикаґо	1	А. Стрижак, Нюарк	1
І. Цепін „	1	Ю. Крикливець, Шикаґо	1
І. Гнатюк, Гартфорд	1	П. Сапа „	1
Т. Баран, Дітройт	1	А. Ф.	1
І. Дорошенко, Струтерс	1	С. Лобур, Клівленд	1
А. Василати, Палатайн	1	Т. Сокач, Мідл Ґров	1
В. Люблянецький, Коговс	1	І. Козак, Мішавака	1
К. Мидинський, Фріпорт	1	Н. Н.	1
В. Вільчинський, Боффало	1	Разом	$ 214.00
М. Гальчишак, Вестчестер	1	Раніше проголошено	$ 8,482.91
Д. Горулко, Норіставн	1		
Е. Моцко, Балтімор	1		
К. Літвін, Вен Вурґіс	1		
І. Кононенко, Джамейка	1	Разом	$ 8,696.91

України та Української Козацької Держави, — є вже „напівздійснена", бо Україна є членом Об'єднаних Націй. І варто було б поцікавитись Епштайнові тим, що „друга половина утопії" містить у собі заповіт Т. Шевченка — поставити в основу життя України „новий і праведний закон Вашингтона". Маю в Бозі надію, що він Шевченкові не прибє тавра „американського імперіялізму". І, як історикові, радимо Епштайнові застановитися над тим, чи колись не прийде переоцінка для тих плянів Німеччини, що містили в собі зародок З'єдинених Держав Центральної й Східньої Европи, а може й цілої Европи. Так думали провідні німецькі соціял-демократи Сідекум і Давід.

Водночас відбувалися з'їзди ще двадцяти трьох американських історичних товариств, спеціялізованих в різних ділянках. Між ними відбувся також і з'їзд Американського Католицького Історичного Товариства, з низкою доповідей і бенкетом під головуванням високопреосвященного Апостольського Делеґата Чіконіяні.

Великою несподіванкою і прикрістю було те, що сталося на зборах Конференції для Слов'янських і Східньо-Европейських Студій, що її збори для перевиборів були визначені на середу о год. 4.30 до 6.00 по обіді. Ця конференція була зорганізована на минулому з'їзді істориків у Ню Йорку, при чому я був єдиним українцем на зборах. Із звітів в нашій пресі про минулий конґрес бачу, що цей факт для українських істориків взагалі незнаний. На нюйоркських зборах взяли відразу провід москалі, пробуючи надати тій конференції ім'я „Конференція для російських і східньоевропейських студій". Проти такої назви і її політичних аспектів виступив проф. О. Галецький, і так вкінці була прийнята ним запропонована назва: „для слов'янських і східньоевропейських студій". При кандидатурах на голову я виставив був чеха проф. о. Дворніка, але він відмовився, і врешті обрано головою проф. М. Карповича, відомого російського діяча з Гарварду. Були великі надії на цю конференцію, що вона оживить студії над Сходом і слов'янами, а тим часом, що сталося? За весь довгий рік члени конференції нічогісінько від своєї президії не чули, — аж дістали перед вашинґтонським з'їздом оповістку про „чай і бизнесмітинґ".

У залі, призначеній на збори, зійшлося понад сотку науковців, але не часм, а всякими алькоголями могли любителі історії Сходу кріпитися... Я ждав і ждав початку ділової наради. Час минав, аж коло 6-ої години голова Карпович почав валити великою ложкою в якусь металеву тацю, щоб звернути увагу зібраних. Президія — заявив він — не сподівалася такого великого числа учасників, і тому „бизнесмітинґ" відбудеться на наступний рік, на з'їзді в Сен Луї. Багато чудасій прийшлось мені на довгому віці зустріти, але щось подібного — перший раз. Де ми? В Москві? Що це? Президія визначає збори, учасники являються, і з якоюсь тоталітарною погордою до всякої демократичної й академічної процедури президія, не запитавши згоди учасників, сама собі продовжує повновласть ще на рік і взагалі не цікавиться почути думку учасників про її працю та завдання конференції.

Велику кривду зробила президія не тільки учасникам зборів, забравши їм дорогий час і образивши їх, але теж і американським студіям над слов'янською й східньоевропейською історією. Без плянування не може бути дійсного поступу в жадній ділянці науки. Я відразу заявив секретареві проф. Бернсові моє глибоке розчарування, і цю справу я не залишу. Ми, американські науковці українського роду, маємо право домагатися від тієї президії ділового підходу до всіх наукових справ Сходу Европи та Совєтського Союзу; а це тим більше, що стара Росія і сучасний Совєтський Союз були і є смертельним ворогом нашої Америки.

Представником НТШ на з'їзді був наш новий професор Католицького Університету у Вашинґтоні, високопреподобний о. д-р М. Война. З нашої молодшої ґенерації я запримітив многонадійних д-ра І. Шевченка і д-ра Лисяка-Рудницького; із старої ґенерації — проф. М. Чубатого. Ректор Українсько-Католицького Семінара, отець д-р В. Макух взяв участь в бенкеті Католицької Асоціяції.

Та, на мою думку, на такому з'їзді повинна була бути приявна вся наша молодша й середня ґенерація. Крім тих науковців, що я вже згадав, не було проф. Андрусяка, Кононенка, Мацькова, — зокрема Ленцика, Грицака, Гуцула, Домбровського й інших.

Запримітив я низку американців професорів „політікал саєнс" на з'їзді, тому приявність і д-ра Пизюра, Прокопа, Папа й інших була б дуже корисною... Таж кожний науковець, що заплатить півтора доляра вписового, може брати участь у з'їзді.

Майбутній конґрес відбудеться в Сен-Луї. В цьому році АНТШ і УВАН, нарешті, повинні зорганізовано підготовити участь. А всяка організація є залежна від того, чи УККА негайно визначить 2500 дол. на участь українських науковців в американських з'їздах на протязі 1956 року для спільного використання АНТШ і УВАН. Ми, професори американських університетів, з тих фондів не користатимемо, бо, якщо маємо доповідь на з'їзді, наші університети оплачують нам кошти подорожі. Хто з нас доповіді не має, той мусить сам собі покрити подорож, бо участь в конґресі — професіональний обов'язок науковця. Фонди УККА будуть призначені виключно для молодої ґенерації, що ще не примістилась в університетах.

(Кінець).

Враження у світі після відкинення совєтської пропозиції

Лондон. — Хоч англійське міністерство закорд. справ не видало ніякого офіціяльного повідомлення у зв'язку з листом Булганіна і відповіддю през. Айзенгавера, — прем'єр Іден і міністер закордонних справ Ллойд знаходяться якраз у ЗДА, проте англійські політичні кола не скривають свого вдоволення з відповіді Президента. Вся англійська преса вітає швидкість, з якою наспіла негативна відповідь Америки, та рішучий, хоч дуже ввічливий тон американської відповіді. Звертають увагу, що майже в тому самому часі, як Булганін вислав свого „приязного листа" до Президента, в якому говориться тільки про американсько - совєтський пакт „приязни", з поминенням Англії, Хрущов дав інтерв'ю представникові недільного часопису "News of the World" в Лондоні, в якому твердить, що між Англією і ССЄР не могло прийти досі до тісної співпраці — з вини Америки. Це вказує виразно на ціль совєтської дипломатії — розсварити Англію й Америку — коментує англійська преса. — Також у столиці Західньої Німеччини прийняли з великим вдоволенням відкинення Америкою совєтської пропозиції та підкреслення в листі през. Айзенгавера проблеми об'єднання Німеччини, як першу конкретну справу, в якій ССЄР може виявити „ділом, а не словом" свою добру волю. — Характеристично, що совєтська преса, оприлюднивши текст листа Булганіна до президента Айзенгавера, нічого не згадала про те, що водночас в цілій західній пресі оприлюднено також негативну відповідь през. Айзенгавера. Що більше, совєтська преса покищо взагалі ні словечком не згадала, що Америка відкинула пропозицію Совєтів.

Америка зречеться екстериторіяльних прав в Марокко

Рабат. — З'єдинені Держави плянують офіційне зречення з своїх дотеперішніх спеціяльних прав на терені Марокко, при чому американські вояки, стаціоновані на американських базах на терені Марокко, та взагалі всі замешкалі в Марокко американські громадяни, мали б надалі відповідати за свої доконані на тому терені злочини виключно перед марокканськими судами. Від 1787 року, коли встановлено американський консулят в Марокко, з формальним оформленням в договорах з 1836 і 1906 роках, американські громадяни підлягали на терені Марокко американській юрисдикції. Тепер ще тільки англійці користуються поруч із американцями цим правом, а більшість держав зреклася того права після останньої війни. Америка, зрікаючись екстериторіяльного права в Марокко, хоче підкреслити своє антиколоніяльне становище і бажання жити в найкращій згоді з марокканською владою.

✝

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ Т-ВО В АМЕРИЦІ
Відділ Метрополії Ню Йорк
зі смутком повідомляє про смерть свого Члена

бл. п. Д-ра Богдана ТЕСЛЮКА,

який помер, прийнявши Найсвятіші Тайни в St. Francis Hospital, Бронкс, Н. Й., дня 26-го січня 1956 р., в 51-му році життя.

Покійний був лікарем в Угнові та у Львові, і брав участь в боях під Бродами.

Після війни виїхав до Канади, звідкіля переїхав до ЗДА, приступив до Лікарського Т-ва і був прикладним його Членом.

Вічна Йому Пам'ять!

Управа УЛТА

✝

Ділимося сумною вісткою з Родиною і Знайомими, що дня 15-го січня 1956 р., відійшла у вічність заосмотрена Найсвятішими Тайнами в місті Дітройті, Мич., наша Найдорожча Мама, Бабця і Прабабця

бл. п. ЮЛІЯ ТЕРЛЕЦЬКА

Покійна, греК.-кат. обряду, уроджена 31-го грудня 1877 р. в Галичині. Прибула до Америки в 1950 р. Похорон відбувся в середу, 18-го січня 1956 р., на цвинтар Holy Sepulchre в Detroit.

Вічна Їй Пам'ять!

Цією дорогою складаємо щиру подяку Всечеснішим оо. Парохам, о. Д-р Кнапові, о. Яремакові і о. Прокоповичеві за відправлення Панахиди і похоронних обрядів. Зокрема дякуємо Всч. о. Яремакові за його зворушливі прощальні слова і слова розради, якими він злагіднив наш біль і смуток.

Загально дякуємо усім тим, хто своєю участю в похоронах віддав останню прислугу Покійній, за вінки і квіти, за пожертви на Служби Божі і за вислови співчуття в нашому смутку. Окремо дякуємо хорові під орудою диригента Филипова за звеличання співом Панахиди. Похоронному заведенні А. Градовських дякуємо за щире і совісне переведення похорону.

Ярослав Терлецький, син; Анна Попель, Стефанія Гнатів, Ольга Пюрко, Наталія Проць, Оксана Мигаль, дочки; Надія Терлецька, синова; Д-р Петро Гнатів, Д-р Богдан Проць, Д-р Володимир Мигаль, зяті; Ігор і Левко Попель, Ірина і Христя Гнатів, Єлисавета і Жданн Пюрко, Влодзьо Мигаль, Богдан і Роман Проць, Христя і Лідія Терлецька, внуки; Ростислав і Теодор Попель, правнуки.

✝

В восьмі роковини смерти

Лікаря Н. А. Кудрицької - Енґель

в суботу, 4-го лютого, о 6-ій год. вечора відслужена буде ПАНАХИДА в Церкві Св. Володимира при 14-ій вулиці, м. Ню Йорку.

Чоловік

ВСЯЧИНА

ПОМЕР ЛІКАР, ЯКИЙ ПОБОРЮВАВ У ШВЕЦІЇ АЛЬКОГОЛІЗМ

В Стокгольмі помер у віці 78 років лікар Іван Братт, який все своє життя і всі свої гроші жертвував на боротьбу проти алькоголю. Коли д-р Братт не міг добитися закону про обмеження пиття алькоголю, тоді викупив увесь алькогольний промисел і дозволяв продавати окремим особам тільки три літри горівки на місяць. Дозволи на закуп алькоголю діставали тільки такі особи, які мали відповідний прибуток і не були налоговими пияками. Цю систему скасовано в Швеції в жовтні 1955 року.

ШУКАЮТЬ ВАКЦИНИ ПРОТИ ІНФЛЮЕНЦИ

Що кілька років появляється недуга грипи, або інфлюенци, яку спричинює вірус А. А первісне і Б. Під час цієї недуги виникає висока гарячка, і хворий повинен негайно положитися до ліжка. Найкращий спосіб боротьби проти інфлюенци — це не допускати до її поширення. Досі існує вже вакцина, якою щеплять проти грипи, але вона ще добре не випрактикована, бо існують ще деякі технічні труднощі, а також в попередніх роках не було поширення інфлюенци, і тому не можна знати, як діяла б протигрипова вакцина.

ДОНЬКА ПОМЕРЛА, ПОЧУВШИ ПРО СМЕРТЬ БАТЬКА

36-річна мати п'ятьох дітей пані Дж. Коннор із Ітербруку, Н. Дж., пішла відвідати свого 70-річного хворого батька. Коли прибула до батькового мешкання, довідалася, що він помер. Вона сіла в крісло і за п'ять мінут також померла від серцевої атаки.

НЕ ТРЕБА ПОКАЗУВАТИ ЛІКАРЯМ ЯЗИК

Лондонський лікар д-р Ірвін Лудон написав в „Медичному Журналі", що пацієнти не мусять показувати лікарям свій язик, бо він оглянув язики 700 пацієнтів, і ствердив, що забагато здорових людей має обложений язик, те саме дістається часто з зовсім здоровими людьми, некурцями. Зате деякі хворі на шлунок особи не мають обложеного язика.

Короткі Вісті

● У Багдаді судять за змову на життя чільних діячів Іраку єгиптянина Мохаммеда Алі Ісєу, службовика єгипетського військового аташе. На домагання Іраку, єгипетський уряд відкликав цього аташе, але гостро запротестував проти арештування і суду над Алі Ісєу, вбачаючи в цьому інсценізовану демонстрацію проти Єгипту. Ірак належить до Багдадського пакту під проводом Англії, а Єгипет називає це зрадою арабів.

● У Західній Німеччині цього року теж не робитимуть масового щеплення дітей вакциною проти дитячого параліжу, бо найбільша фармацевтична фабрика „Фарбверке Гехст" не випродукувала ще такої вакцини, на яку погодилось би міністерство здоров'я. Німці не схвалюють вакцини Солка в її нинішньому стані, хоч признають її поважні успіхи.

● У Пратвіллі, Алабама, пані Ровнер збудилася під час пожежі і, вхопивши замість дитини подушку, втекла надвір. На вулиці вона побачила свою помилку, але вертатися було вже запізно і дитина згоріла.

✝

Посмертна Згадка

ВАСИЛЬ ГРАБАР, член Т-ва Січ. Відд. 170 УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер по довгій недузі 17-го січня 1956 р. у 80 р. життя. Походив із села Помонята, повіт Рогатин, Галичина. До УНСоюзу вступив 1915 р. Полишив 2 дочки Катерину і Анну, 4 внуки і правнука. Похорон відбувся з грек.-кат. церкви у Hempstead, L. I. на цвинтар Greenfield Cemetery, N. Y. — В. Й. П.!

І Грабар, секр.

ТАРЗАН, ч. 3608. Вітають провідника.



Вернувшися на плянтацію, Голт представив наглядачам Тарзана як їх начальника. Лестощами і обіцянками він намовив їх покищо працювати без платні.

Найближчі тижні були успішні... Робітники шанували свого командира - велетня, який невтомно працював разом з ними.